

שמח"ת

און אזוי אויך בנוגע צו „שערי ברכה“, איז דאך ידוע¹ אז איינער פון די טעמים וואס די תורה הייבט זיך אן מיט א בֵּית — „בראשית“ — איז ווייל בֵּית איז לשון ברכה. איז דאך דער ענין פון ברכה געווען גלייך בהתחלת הבריאה. איז פארוואס זאגט מען אז „שערי ברכה“ זיינען פאָרבונדן דוקא מיט תורה?²

די שאלה איז נאך גרעסער: וויבאלד אז עולם על מילואו נברא³, קומט אויס, אז דער ענין הברכה (וואס איז מרומז אין דעם בֵּית פון „בראשית“), איז שוין בעת הבריאה געווען במילואו. און אזוי אויך בנוגע צו אור, ויתרה מזו ואדברא — איז דאך דער אור שנברא ביום ראשון געווען אן הגבלות, כמרו"ל⁴ אז אדם צופה (ומביט) בו מסוף העולם ועד 1910.

ד.ה. ניט בלויז וואס די כללות המציאות פון אורה און ברכה איז ניט תלוי דוקא אין תורה, נאָר אויך די אורה און ברכה ווי זיי זיינען בתכלית השלימות זיינען ניט תלוי אין תורה — היינט פארוואס זאגט מען אז דאס נעמט מען דוקא מיט תורה?

א. כ"ק מר"ח אדמו"ר האט אמאל געזאגט אין א שמח"ת/דיקער שיחה⁵:

„שמח"ת זיינען תרעין פתיחין. עס זיינען אָפן די שערי אורה שערי ברכה שערי הצלחה⁶. אלע שערים זיינען אָפן. און דאס נעמט מען מיט תורה.“

דברי רבותינו נשיאנו זיינען מדויק בתכלית הדיוק. איז פון דעם וואס דער רבי איז מפרט ביחוד „שערי אורה שערי ברכה שערי הצלחה“ — אע"פ אז (ווי ער זאגט גלייך ווייטער) „אלע שערים זיינען אָפן“ — איז מוכח, אז דער עיקר אויפטו פון שמח"ת איז וואס דאָן זיינען אָפן די דריי שערים. דאָרף מען פארשטיין: וואס איז די שייכות מיוחדת פון די דריי שערים צו תורה?⁷

נאָך מער דאָרף מען פארשטיין: ס'איז ידוע⁸ אז די ששת ימי בראשית זיינען כנגד די שית אלפי שנים. איז פון דעם וואס בריאת האור איז געווען ביום הראשון — פאָר דעם יום השלישי וואס איז כנגד דעם אלף השלישי אין וועלכן ס'איז געווען מתן תורה⁹ — איז מוכרח לכאורה, אז דער ענין פון „שערי אורה“ איז ניט אָפהענגיק אין תורה¹⁰.

(1) יום שמח"ת תש"ה (סכ"ש התש"ה ע' 59).

(2) ראה ה"ה רצון שאומרים ליל הושענא רבה אחר כל ספר שבתהלים.

(3) להעיר ממרזל: אורה זו תורה (מגילה טז, ב); התורה מתחלת בבית — ר"ת ברכה (כדלקמן בפנים); העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו (ע"ז יט, ב). ועוד.

(4) רמבין ובחי' לבראשית ב, ג. וראה תו"ח שמות שכ, סע"ב ואילך.

(5) ראה רמבין ובחי' שם. תו"ח שם.

(6) ולא רק שנברא האור אז, כ"א שהי' אדם צופה ומביט בו כו', כדלקמן בפנים.

(7) ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א. ועוד. וראה בארוכה לקו"ש חט"ו שיחה א' לפ' בראשית.

(8) וגם בנוגע להצלחה — ידוע הביאור (המשך תעריב ח"ב ס"ע איש ואילך. איקבג ואילך) דמש"נ (בראשית א, לא). „ירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד“ — זהו מה שנעשה הכל באופן היותר טוב, בדרך הצלחה. אבל ראה לקמן (הערה 34, 40) שזה קשור (לא עם הבריאה מצד, כ"א עם עבודת נשי' שלא ע"פ סדר השתלשלות, ע"ש.

(9) ראה ב"ר פ"ד, ז. פ"ג, ג. ועוד.

(10) חגיגה יב, א. ב"ר פ"א, ב. וש"נ.

ווייל די שמחה פון שמח"ת איז פאָר-
בונדן מיט די לוחות שניות (שניתנו
ביוהכ"פ), וואָס זיי זיינען כפלים
לתושי"כ.¹³

און היות אַז די ווערטער „דאָס נעמט
מען מיט תורה" קומען בהמשך צו
תחילת הפיסקא „שמח"ת זיינען תרעין
פתיחין", איז מובן, אַז מיטן לשון „מיט
תורה", מיינט ער תורה ווי זי איז פאָר-
בונדן מיט שמח"ת, ד.ה. מיט דער מעלה
פון תורה וואָס איז צוגעקומען ביי דער
נתינה פון לוחות שניות,

און וויבאלד אזוי — אפילו אויב מען
זאָל זאָגן אַז מיט „שערי אורה כו"
מיינט ער די ענינים ווי זיי זיינען מצד
שלימות הבורא, איז דאָך אויף דעם
מספיק ענין התורה ווי זי איז מצד
לוחות ראשונות. פאָרוואָס פאָרבינדט
מען דאָס מיט שמח"ת תורה דוקא?

ג. וועט מען עס פאָרשטיין בהקדים
וואָס אין שמח"ת געפינט מען דריי
ענינים, וואָס זיינען ענלעך צו די דריי
שערים הנ"ל (שערי אורה, שערי ברכה
און שערי הצלחה):

אין דעם ענין פון יו"ט שני זיינען דאָ
צוויי ענינים: (א) ווי אַ יו"ט שני איז ער
אַ מסובב (און המשך) פון יו"ט ראשון.¹⁴
(ב) אין אים קומט צו דער עילוי פון
„עריבים עלי דברי סופרים", אַ זאָך

ב. לכאורה האָט מען געקענט מבאר
זיין, אַז די שלימות פון דער בריאה ווי זי
איז מצד עצמה, מצד נבראים — כולל
אויך ווי זי איז געווען בתחילתה ווען
עולם על מילואו נברא, איז דאָס אַלץ אַ
שלימות מיט אַ הגבלה, ובמילא ניט קיין
אמת'ע שלימות;

און דערפאָר זאָגט מען אַז די שערי
אורה און שערי ברכה נעמט מען דוקא
מיט תורה — ווייל מיט „אורה" און
„ברכה" דאָ מיינט מען די אמת'ע אורה
און ברכה, ווי זיי זיינען בתכלית
השלימות, ד.ה. ווי זיי זיינען מצד דעם
אויבערשטן, דער אמת'ער שלם; און
דעריבער נעמט מען דאָס מיט תורה,
ווייל כידוע¹⁵ האָט (מתן) תורה אַראָפּ-
גענומען די מחיצה צווישן עליונים און
תחתונים, און דורך תורה נעמט מען
אַלע ענינים ווי זיי זיינען מצד דעם
עליון, מצד דעם בורא.

אַבער דער ביאור איז ניט מספיק,
ווייל:

(א) לפי"ז איז עיקר חסר מן הספר:
וויבאלד אַז דער כללות הענין פון אורה
און ברכה, און אפילו ווי זיי זיינען במי-
לואם, זיינען דאָ אויך אַן תורה — האָט
מען געדארפט מדגיש זיין אַז דורך
תורה נעמט מען די אורה און ברכה ווי
זיי זיינען מצד שלימות הבורא (או
כיו"ב)?

(ב) דער טעם¹² וואָס מען האָט קובע
געווען שמח"ת (יו"ט שני פון) שמע"צ
און ניט בתגה"ש (זמן מתן תורתנו) איז,

(13) שמור רמ"ז.

(14) ראה שהש"ר עה"פ (שה"ש א, ו) שמוני
נוטרה גר — הובא ונתבאר בלקות שמע"צ סדיה
להבין ענין יו"ט שני של גלויות. דרמ"צ קיד, א"ב.
וראה בענינינו לקריש ח"ט ע' 238 הערה 10.

(15) ע"ז לה, א (ופרשי' שם), וראה שהש"ר עה"פ
(שה"ש שם, ב) כי טובים דודיק מין (ב), נתבאר
בתרא (גב, סע"ד ואילך), לקריש מטות (פה, א),
סוכות (פ, ב), שה"ש (ז, א), מצה זו תרים (ס"ע) נג
ואילך, ובכ"מ.

(11) תנחומא וארא טו. שמור פיי"ב, ג.

(12) אוה"ת שמע"צ ע' א'תשעט ואילך. ד"ה ביום
השמע"צ תרס"ז (בהמשך תרס"ז) בתחילתו ובסופו.
ר"ה ביום השמע"צ תשי"ז. וראה לקריש חיד"ע 156
ואילך.

וואס איז ניטא ביר'ט ראשון¹⁶.

פון דעם נאמען „שמחת תורה“ (תורה סתם) איז מוכח, אז די שמחה איז פארבונדן מיט תורה בכלל²⁰, וואס תורה בכלל איז געגעבן געווארן מיט לוחות ראשונות;

אעפ"כ, איז (כדלעיל סעיף ב) דער טעם וואס שמחת תורה איז נקבע געווארן בשמע"צ (און ניט בחגה"ש) ווייל די שמחה פון שמח"ת איז פארבונדן (בעיקר) מיט לוחות שניות²¹, וואס די לוחות שניות זיינען (אין תושב"כ גופא) בדוגמת²² דברי סופרים²³;

און דער ענין פון שמח"ת גופא — דאס וואס אידן מאכן שמח"ת, איז א מנהג ישראל, וכלשון הזהר „ונוהגין למעבד ישראל עמה חדוה כו“.

און היות אז א מנהג ישראל דערלאנגט העכער פון תורה, און אפילו פון ד"ס (כנ"ל סעיף ג), דערפאר זאגט דער זהר (בהמשך צו „ונוהגין כו“

אזוי איז דאס ביי יעדער יו"ט שני. בשמח"ת קומט אבער צו א דריטער ענין, און ווי גערעדט כמה פעמים¹⁷, אז פון דעם וואס עס האט א באזונדער נאמען — שמחת תורה — איז מוכח אז עס האט אין זיך (נוסף אויף דעם וואס עס איז דער יו"ט שני דשמע"צ) אויך אן אייגענעם ענין, דעם ענין פון שמח"ת.

און כשם ווי ביי דעם ענין פון יו"ט שני, כאטש עס איז בלויז מד"ס, איז אדרבה, מצד דעם גופא פאראן אין אים א מעלה אויף יו"ט ראשון, וכנ"ל שערבים עלי ד"ס יותר מדברי תורה — אזוי איז אויך ביים דריטן ענין, איז כאטש דאס איז ניט קיין חיוב כלל, אפילו ניט מד"ס, ס'איז נאר א מנהג [כלשון הזהר¹⁸: „ונוהגין למעבד ישראל עמה חדוה ואתקריאת שמחת תורה“] — איז אבער מצד דעם גופא אין אים דא א מעלה נוספת אויף די ערשטע צוויי ענינים, וכמבואר בכמה מקומות¹⁹ אז א מנהג ישראל האט א מעלה וואס איז ניטא אין אן ענין דאורייתא און ניט אין ד"ס.

ד. די דריי ענינים הנ"ל געפינט מען אויך אין דעם ענין פון שמח"ת גופא:

20 ולהעיר משיחת יום ב' דחגה"ש תשי"ב, דמזה שיש קסיד בתורה לבקוע שמח"ת אחר חגה"ש מוכח דשמח"ת ושבעות שייכים זלין, ע"ש. ולהעיר גם מזה שהתחלת פ' וזאת הברכה (שקורין בשמח"ת) היא בענין מית (ה' מסיני בא גר') שהי' בחג השבעות (וראה הערה הבאה).

21 ולהעיר שבפ' וזאת הברכה (שקורין בשמח"ת) יש ב' הענינים: בתחילת הפרשה — מית דחגה"ש (כבהערה הקודמת), ובסיום הפרשה „לעני כל ישראלי“ — „ישר כחך ששברת“ (פרש"י שם) שהביא ללוחות שניות (ראה בארוכה לקריש ח"ט ע' 242. לקריש ח"ד ע' 161-2).

22 ראה שמ"ר שבהערה 13. ובארוכה — המשך תרס"ז ע' פח ואילך.

23 בלקריש שמע"צ (צב, ב) שהמעלה דיר"ט שני על יו"ט ראשון היא דוגמת מעלת בע"ת על צדיקים. ועפ"ז תומתק יותר השייכות דלוחות שניות לענין יו"ט שני (ראה לעיל סעיף ג') — כי המעלה בלוחה"ש שהם כפלים לתושי' היא מצד ענין התשובה (כדלקמן סעיף ה').

16 בלקריש שמע"צ שם (צב, סעיף) שהמעלה דיר"ט שני היא לפי ש. עיקר הכוונה להיות הגילוי למטה. ויש לקשר המבואר בפנים לזה — כי זה גופא שדוקא האור דיר"ט שני נמשך למטה ביותר [ועד בהענינים דגלות (ראה לקריש שם צב, ב. ובארוכה לקריש ח"ט ע' 235)] הוא להיותו אור נעלה יותר, מצד זה שהוא ד"ס. ע"ד המבואר בלקריש מכות שם.

17 ראה בארוכה לקריש שם ע' 226 ואילך. ושי"נ. 18 ח"ג רנו, ב. וראה לקריש שם שוה"ג הא' להערה 12.

19 ראה (בענין ההקפות דשמח"ת) לקריש סוכות פ, סעיף. סידור רסט, ב.

הנ"ל אין שמח"ת (תורה בכלל; מעלת לוחות שניות: דער מנהג, "למעבד ישראל עמה חדוה") זיינען בדוגמת "אורה", "ברכה" און "הצלחה":

דער חילוק צווישן "אורה" און "ברכה" בפשטות איז: בשעת מען בענטשט איינעם, איז מען אויסן דעם מתברך, אז ער זאל באקומען דעם תוכן הברכה און האבן דערפון א תועלת. משא"כ אור איז פארבונדן (ניט מיט דער תועלת המקבל, נאר) מיטן ("טבע" ה)מאור. וואס דערפאר איז מגדרי האור²⁶ אז ער ווערט נמשך בדרך ממילא, און נאך מער — שמשא אכולא עלמא נייחא²⁷ ביז אז ער איז מאיר אויך במקום האשפה, כאטש אין דערויף איז ניטא קיין תועלת.

און דאס איז די שייכות צווישן לוחות ראשונות ולוחות שניות מיט שערי אורה און שערי ברכה²⁸:

(26) ראה בכ"ז ס' הערכים-חב"ד ערך אור ע' תנב ואילך, ע' תסג ואילך, וס"ג.

ועד"ז הוא גם באור למעלה (עם היות שגילוי האור הוא ברצון ובכוונה) — ראה המשך תעריב ח"ב ס"ע אכה ואילך. המשך ר"ה תשי"ה פ"דה. וראה הערה 28.

(27) סנהדרין לט, א. וראה סה"מ קונטרסים ח"ב תד, ב.

(28) בכללות, ענין ההמשכה מלמעלה ה"י הבחי' דורות (לפני מ"ת) שהיו נזונים בחסדו של הקב"ה (פסחים ק"ה, א.) וכמבואר בכ"מ (תרא ר"פ בשלח. אה"ת אמור ע' תתנח. ובכ"מ) שאז ה"י ההמשכה, שלא ע"פ חשבון כו"י. ובדוגמת איש החסד בטבעו שמשפיע לכולם, גם למי שאינו ראוי, מבלי לעיין, למה ישפיע החסד ולאיהו תועלת היא? [ויש לומר, שהוא ע"ד מה שהאור מאיר גם במקום האשפה]. משא"כ הענין דמ"ת הוא ההמשכה בבחי' חשבון

ואתקריאת שמח"ת) "ומעטרן לס"ת בכתר דילי" — אז נאכדעם (און דורך דעם) וואס אידן זיינען זיך נוהג, "למעבד כו" עמה חדוה", מאכן זיי א כתר צו תורה, וואס כתר תורה איז העכער פון תורה²⁹, אפילו פון תורה ווי זי איז מצד לוחות שניות (און דברי סופרים).

ה. דער ביאור בזה: דער טעם וואס די לוחות שניות זיינען העכער פון די לוחות ראשונות (כפלים לתושי'), איז ווייל זיי זיינען געקומען דורך עבודת התשובה פון אידן³⁰, און דער שרש פון (נשמות) ישראל איז העכער פון תורה³¹.

אבער וויבאלד אז אויך די לוחות שניות זיינען געגעבן געווארן מלמעלה (די עבודת התשובה פון אידן איז געווען א סיבה צו דער נתינה פון די לוחות שניות, אבער די לוחות שניות גופא זיינען געגעבן געווארן מלמעלה) — דעריבער זיינען אויך די לוחות שניות אז ענין פון תורה (וואס נש"י זיינען העכער), נאר אין תורה גופא זיינען זיי כפלים לתושי', ווייל זיי זיינען געקומען בסיבת העבודה (דתשובה) פון אידן.

משא"כ דער מנהג, "למעבד ישראל עמה חדוה", וויבאלד אז דער גאנצער ענין קומט פון אידן, דערפאר טוט זיך אויף דורך דעם דער כתר תורה וואס איז העכער פון תורה (אפילו ווי זי איז כפלים לתושי').

ו. דאס איז אויך די שייכות צווישן שמח"ת מיט "שערי אורה שערי ברכה שערי הצלחה", ווייל די דריי ענינים

(23*) ראה אה"ת שמע"צ ע' אתשצב.

(24) אה"ת שבהערה 12. וראה לקו"ש ח"ד שם.

(25) ראה ב"ר פ"א, ד. תדבאר פ"ד. וראה לקו"ש ח"ט שם.

(*) ע"פ מ"ש בפנים ההערה יומתק גם מ"ש בירושלמי (שבהערה 7) וזהו (ר"פ יגש. הובא ונח' בלקו"ת ראה י"ט, ב. אה"ת אמור שם. ובכ"מ) שהטעם שלא נברא העולם באל"ף כי אל"ף לשון ארוך — וידועה הקושיא: הרי כריכ תיבות

און וויבאלד אז „סוף מעשה במחשבה תחלה“³⁰, אז די כוונה פנימית אין המשכת האור איז, אז ער זאל נתקבל ונתפס ונתאחד ווערן (ובפנימיות) אין כלים³¹ — דערפאר זיינען די לוחות שניות העכער פון די לוחות ראשונות, כפלים לתושי'.

ז. דער פנימיות הפירוש³² אין „סוף מעשה במחשבה תחלה“ איז (ניט אז דאס וואס מען האט געוואלט בתחלת המחשבה קומט ארויס אין דעם גמר העשי', נאר) אז דער סוף וואס קומט ארויס פון דער עשי', לאחרי העשי', דערלאנגט אין „תחלה“ וואס איז קודם המחשבה, אויך פאר דעם אנהייב פון דער מחשבה.

און ווי מען זאגט די דוגמא³³ אויף דעם פון אז אומן וואס נעמט זיך טאן א מלאכה, און די מלאכה איז ארויס-געקומען „בתכלית הטוב ביותר.. בדרך הצלחה“ — איז ניט דער פשט אז דער אומן האט זיך לכתחילה געריכט אז די מלאכה וועט ארויסקומען „בדרך הצלחה“ — ווייל דאס קען מען ניט וויסן, ער קען זיך נאר אננעמען צו טאן די מלאכה „כפי אופן טוב האומנות שלו“. און דערפאר איז דאס וואס די מלאכה איז ארויסגעקומען (נאך מער ווי ער האט זיך געריכט בתחילת המחשבה) „בדרך הצלחה“ — דערלאנגט אין בחינת „תחילה“ שלפני תחילת המחשבה.

(30) פיוט לכה דודי.

(31) ראה בארובה המשך תער'ב ח'ב ע' אקב. ועוד.

(32) ראה תריח ר"פ יגש. המשך תרס"ו ע' יט ואילך. המשך תער'ב שם ע' אקיו ואילך.

(33) המשך תער'ב שם ע' אקבג.

ביי דער נתינה פון לוחות ראשונות איז געווען די הדגשה (בעיקר) — די נתינה מלמעלה (ניט אזוי די הדגשה אז אידן זאלן (פריער) ווערן א שומע ומבין ומקבל ומתאחד ביחוד נפלא (ווי בהבנת ותפיסת השכל²⁹) מיט דער תורה, וואס דעריבער איז בפועל האבן עס אידן (מצד זייער מצב כו') בשעת מ'ת בחה"ש — ניט תופס וקולט געווען; און מצד דעם זיינען די לוחות הראשונות פארבונדן מיט „שערי אורה“, ווייל די הדגשה אין אור איז (כנ"ל) דאס וואס דער מאור איז מאיר.

אנדערש זיינען די לוחות שניות, וואס זייער נתינה איז געקומען דורך דער עבודה פון אידן — האט די תשובה פון אידן ארויסגערופן כביכול למעלה אז מען זאל זיי געבן די לוחות — ד.ה. די הדגשה אין זיי איז אז אידן זאלן מקבל וקולט זיין די תורה. און מטעם זה זיינען די לוחות שניות פארבונדן מיט „שערי ברכה“, וואו די הדגשה איז אויפן מתברך, אז ער זאל באקומען די ברכה.

דוקא [בדוגמת „ברכה“], שענינה ההמשכה והתועלת של המתברך.]

אבל בפרטיות, גם במ'ת גופא — זהו מהחילוקים בין לוחה"ר ולוחה"ש. כנפנים.
(29) ראה תניא פ"ה.

המתחילות באל"ף ומורות על ענינים טובים, וכמו חיבת אורה — כי יש לומר, דזה גופא שהאל"ף ר"ת ארור הוא מצד זה שהוא ר"ת אורה (שמאיר גם באשפה). ולהעיר מהמבואר בלקו"ת שם (וראה אות'ת שם. ובכ"מ) שהשייכות דאל"ף לארור היא מצד זה שאל"ף הוא אותיות פלא, בחי' כתר. ובאות'ת בראשית (מד, ב) — בחי' אור (שלמעלה מכ"ס).

(**) ראה לקו"ת שם (וראה אות'ת אמור שם ע' תחס), שבמ'ת נחחדש שגם המשכת האל"ף תהי' באופן דברכה.

שבה"כ³⁸ — אזוי, אז די כוונה פועל'ט נישט למטה און די דירה לו ית' ווערט אויפ־געטאן אינגאנצן דורך דער עבודה פון אידן בכח עצמם.³⁹

און דערמיט איז מובן אז דאס וואָס אידן פירן אויס די (תכלית ה)כוונה פון „נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" איז עס אין אַן אופן פון „הצלחה", היות אַז אַט די כוונה איז העכער פון צו נמשך ווערן אין רצון הגלוי אויף עולמות און אפילו נישט אין תחילת המחשבה.

ט. אע"פֿ אז די „דירה", וואָס אידן שאַפֿן בכח עצמם, ווערט אויפֿגעטאָן דורך דער עבודה פון כל התומצ"ב בכל פרטיהם, שטייט עס בגלוי⁴⁰ ווען ער איז זיי מקיים נישט מצד איהו טעם וכו', נאָר מצד דעם וואָס „וצונו" (נישט מצד דער סגולה וואָס איז דאָ בקיום ציווי המצווה), ובלשון הידוע אפילו נצטווינו לחטוב עצים⁴¹, און אויך אין דעם ענין פון מנהגי ישראל, היות אַז אויף זיי איז נישטאָ קיין ציווי מלמעלה און במילא קומען זיי אינגאנצן בכוחם פון אידן אליין.⁴²

(38) כידוע דזה שנתאוה הקב"ה כו' הוא בעצמותו ית'.

(39) ראה עדין לקוש ח"ה ע' 66 ובהערות שם (לענין ידיעה ובחירה), ושי' וראה לעיל הערה 35.

(40) להעיר ג"כ מהמשך תעריב שם (ע' אקבד) דעבודת נשי'. בטוב ביתרון גדול כו' הוא „מה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע .. הביטול עצמי שיש בנשמות מצד שמושרשים בעצמות א"ס .. וכמו"כ בהבירור הנעשה ע"י התשרי שהוא הבירור שלא בהדרגה כו' וכד"כ בהעבודה כוה"ג כו' שמפקיר ומשליך חיוו מנגד כו', ע"ש.

(41) לקרית שלח מ, א.

(42) ואולי י"ל שזוהו הטעם פנימי בזה שכ"כ מר"ח אדמורי גילה כו"כ מנהגים שבטח היתה כוונתו שיתפרסמו ע"מ לקיימם בפועל (ראה בשיחה שנדפסה בספר המנהגים חב"ד בתחילתו) — ומ"מ פירסמם רק דרך סיפור כו'.

ח. עד"ן איז אויך דער ענין פון כביכול „הצלחה" למעלה (היות אַז אַלע ענינים וואָס זיינען דאָ למטה ווערן נשתלשל מלמעלה): די „דירה לו ית'" וואָס אידן טוען אויף דורך זייער עבודה איז „בתכלית הטוב ביותר .. בדרך הצלחה" — נאָך בעסער כביכול ווי ס'איז דער רצון בתחילת המחשבה³⁴, כנ"ל — הגם אַז ס'איז פשוט אַז דאָס גופא (אז די דירה זאל זיין „בתכלית הטוב ביותר כו'") איז די כוונת הבריאה מתחילה³⁵, דאָס איז אַבער די בחי' „תחילה" וועלכע איז העכער פון „מחשבה".

דער ביאור אין דעם (בקצרה עכ"פ): דער תכלית הכוונה איז, אַז אידן זאלן מאַכן די דירה בתחתונים דורך זייער אייגענער עבודה, עבודה בכח עצמם³⁶. און וויבאַלד אַז דער רצון אויף ער־למות³⁷ (כולל אויך „תחלת המחשבה") האָט אַ שייכות צו דער בריאה און פועל'ט אין איר, דעריבער, איז אַט די כוונה³⁸ (פון „נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים", דורך דער עבודה פון אידן אינגאנצן בכח עצמם) נישט אַראָפֿגעטראָגן געוואָרן אין „תחילת המחשבה" פון דער בריאה, נאָר זי איז פאַרבליבן בהעלם אין בחי' „תחילה" וואָס איז העכער פון „תחילת המח-

(34) ראה המשך תעריב שם (ע' אקבד) דוהר"ע וירא אלקים גי והנה טוב מאד" — והוא מה שנתקבלה העבודה והביטול בנבראים (והיינו בנשי') בטוב ביתרון גדול גם על תחלת המח' כו'.

(35) ראה המשך תעריב שם (ס"ע אקבג): למעלה אינו שייך לומר שלא יהי ח"י הדבר כו'. אך זה שייך לענין ידיעה ובחירה כו'.

(36) ראה בארוכה לקוש ח"ב ע' 73 ואילך. ועוד.

(37) ראה בארוכה (החילוק דרצון לעולמות ורצון לתומצ"ב) ד"ה והוא כחתן תרנין פ"ה. אלה תולדות נח תרסי'.

י. עפי כל הנ"ל ווערט אבער די שאלה הנ"ל (ס"א) נאך גרעסער: וויבאלד אז דער אויפטו פון שמח"ת איז דער ענין פון הצלחה, און דער ענין פון „אורה" און „ברכה" זיינען דא אויך ביי לוחה"ר (שבועות) און ביי לוחה"ש (יוהכ"פ) — איז פארוואס ווערט געזאגט אין דער שיחה, אז אויך „שערי אורה" און „שערי ברכה" זיינען פארבונדן מיט שמח"ת (דוקא)?

וועט מען עס פארשטיין בהקדים וואס מען געפינט, אז דורך (דער עבודה ולימוד כדבעי — יגעת — פון) אידן ווערט נתוסף אין תורה, ביז אז מדארא מחדש זיין בתורה, לאפשא לה⁴⁵. ועד"ז בא מנהגי ישראל, וואס מנהג ישראל תורה הוא⁴⁶, קומט דאך אויס, אז דורך דעם וואס אידן פירן איין א מנהג, קומט צו בתורה.

ולכאורה: הן אמת, אז מצד דעם וואס דער שרש פון נשיי איז העכער פון תורה, קען מען פארשטיין ווי אזוי אידן קענען אויפטאן א נייעם ענין אין תורה⁴⁷; ס'איז אבער נאך אלץ ניט מובן: ווי אזוי ווערט אט דער ענין (ובפרט — וואס אידן זיינען מחדש דורך זייער מנהג) א חלק פון תורה?

[ד.ה. ניט נאר איז מען מחוייב צו טאן די „גזירות והתקנות והמנהגות"⁴⁸ וואס

ד.ה.: דער רצון העליון אז אידן זאלן מקיים זיין די מנהגי ישראל איז פארבליבן נאך מער בהעלם ווי ס'איז דער רצון אויף תומצ בכלל — ביז אז אויף זיי איז אפילו קיין ציווי ניטא⁴⁹.

און דאס איז דער ביאור (בדרך אפשר) וואס דורכן מנהג „למעבד ישראל עמה חדוה" איז מען (דערנאך) „מעטרן לס"ת בכתר דילי", וואס דער כתר תורה איז העכער פון תורה, אפילו ווי זי איז מצד לוחות שניות:

די לוחות שניות, אע"פ אז אין זיי איז עיקר ההדגשה אויף קבלת (הלוחות ו)התורה מצד די אידן (כנ"ל ס"ו), פונדעסטוועגן, וויבאלד אז זיי זיינען געגעבן געווארן מלמעלה [ובדוגמת הברכה, וואס הגם מ'איז דערמיט אויסן די תועלת פון דעם מתברך, קומט זי אבער דאך פון דעם מברך] — זיינען זיי נאך אלץ ניט אין דער בחי' פון „סוף מעשה", ובמילא ווערט דורך זיי נשלם בלויז די כוונה ווי זי איז נמשך געווארן בתחילת המחשבה;

דורך דעם אבער וואס אידן זיינען זיך נוהג „למעבד כו' עמה חדוה" — צו פרייען זיך מיט דער תורה שוין נאך דער נתינת התורה מלמעלה — איז עס בדוגמא צום ענין ההצלחה⁴⁴ וואס איז דא דוקא אין „סוף מעשה" (שלאחרי העשי'), וואס דאס דערלאנגט אין דער כוונה פון „תחילה", וואס איז העכער פון תחלת המחשבה.

(43) להעיר ממשנת (לקו"ש נשא תש"ג ס"ד) הטעם שיש קט"ד דתשובה אינה מצוה, כי היא מעצם הנפש שאין שייך בו סיבה מן החוץ (ציווי), ע"ש.

(44) ועפי"ל: שערי אורה — אור, ברכה — כלים, הצלחה — כתר שלמעלה משניהם.

(*) ראה אורח'ת בראשית רעח, א"ב.

(45) זחאי יב, ב. וראה אגה"ק סכ"ז (קמה, א). הל' ת"ת לאדה"ק פ"ב ס"ב. תריא מקץ לת, ג. — אע"פ ש'אפשא לה' כולל ג"כ חידושים הנלמדים ע"י מדות שהתורה נדרשת בהן (שניתנו למשה מסיני) מתורה שבכתב או שישנם בהעלם, בבחי' כלל ולדמם מן הכלל וכיו"ב. וראה שער מאמרי רז"ל (למד"ר פ' חוקת). שער רה"ק (בהוצאת ת"א תשכ"ג — קח, ב). שער הגלגולים הקדמה יז. ובארכה לעיל ע' 252 ואילך. וראה סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 507 ואילך.

(46) נסמן בלקריש ח"ד ע' 1080. ועוד.

(47) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' איתח.

(48) ראה רמב"ם הל' ממרים פ"א ה"ב.

והמנהגות" וואס אידן זיינען מחדש] —
א חלק פון תורה.

און עפ"י ווערט אויך פארשטאנדיק
וואס ס'רעדט זיך אין דער שיחה הנ"ל,
אז (ניט נאר „שערי הצלחה", נאר) אויך
„שערי אורה" און „שערי ברכה" האבן א
שייכות צו שמחת-תורה וואס ווערט
אויפגעטאן דורך אידן — הגם אז
„אורה" און „ברכה" זיינען פאראן אויך
אין תורה ווי זי איז מצד עצמה:

אמיתית הענין פון „אורה" איז, אז
ס'איז מאיר בגילוי אלץ וואס ס'איז דא
אין „מאור", אויך דאס וואס איז מצ"ע
למעלה מגדר גילוי⁵¹ (און עד"ז איז אויך
בנוגע צו „ברכה"):

און וויבאלד אז אמיתית ענין התורה
איז דאס וואס „אורייתא וקוב"ה כולא
חד" — קומט אויס, אז דוקא בשמח"ת,
ווען אידן זיינען „מעטרן לס"ת בכתר
דילי" און זיינען ממשיך און מגלה דעם
שרש התורה, ווי תורה איז מושרש אין
עצמותו ית' — דוקא דעמאלט קומט
לידי גילוי, צוזאמען מיט די „שערי
הצלחה", אויך די „שערי אורה" און
„שערי ברכה" בתכלית השלימות.

(משיחת יום שמח"ת תש"ל)

שהגם דלכאורה כל הענינים דתושבע"פ (שחידשו
חז"ל) הכל מתושב"כ, הנה באמת, כל עניני
תושבע"פ הן בבחי' חידוש בכח עצמם ויגיעתם
דוקא, וע"י הגיעה שלהם המשיכו, לא מבחי'
תורה לבד כ"א מבחי' העלם העצמית דא"ס.
ועפ"י צ"ל דזה שכל מה שתלמיד ותיק עתיד
לחדש ניתן למשה מסיני — הוא לפי שבמ"ת
גיתנה" התורה כמו שהיא מושרשת ב"העלם
העצמית דא"ס" (שלמעלה מבחי' התורה כמו שבאה
בבחי' המשכה וגילוי).

(55) ע"ד הידוע שבאר נמשך גם הענין
דמציאותו מעצמותו (שאנו שייך לגילוי) — ראה
בכ"ז ס' הערכים-חב"ד ערך אוא"ס (א) ס"ט (ע' קו
ואילך, ושי"ן).

די חכמים האבן מחדש געווען, נאר זיי
ווערן א חלק פון תורה⁴⁹, און ווי עס
שטייט דער לשון, כנ"ל, בנוגע צו מנהגי
ישראל (אפילו בנוגע צו מנהגים וואס
זיינען ניט פארכונדן מיט „ב"ד"⁴⁸
הגדול"⁵⁰) אז „מנהגי ישראל תורה הוא".

איז דער ביאור אין דעם:

אין תורה זיינען פאראן צוויי
בחינות⁵¹: (א) ווי תורה איז חכמתו
ורצונו ית', וואס מצד דער בחינה (פון)
חכמה ורצון) איז תורה אויסגעשטעלט,
אזוי, אז עס זיינען פאראן ענינים וואס
זיי ווערן נתחדש דורך אידן; (ב) דאס
וואס „אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁵², ווי
תורה איז מושרש אין עצמותו ית', וואס
מצד דער בחינה קען אט דער ענין חדש
ווערן א חלק פון תורה, כדלהלן.

וויבאלד אז די כוונה העליונה איז, אז
אידן זאלן מחדש זיין אין תורה בכח
עצמם (וואס דורכדעם ווערט ארויס-
געבראכט זייער שורש אין עצמותו ית'),
דעריבער, נאך דעם ווי אידן (דורך
זייער מחדש זיין אן ענין) פועלן
המשכת העצמות — טוען זיי אויף די
המשכה אויך אין תורה [ע"ד ווי עס
שטייט אין ספר הבהיר⁵³ אז דוד ה'י
מחבר תורה בקוב"ה], און דעריבער
ווערט דער חידוש [סיי די „חידושים"
וואס אידן לערנען אפ פון תורה ע"י
„געת"י, און אויך „הגזירות והתקנות

(49) ראה מגילה י"ב, ט: שהארהו הקב"ה למשה ..
מה שהסופרים עתידין לחדש ומאי ניהו מקרא
מגילה.

(50) ראה ירושלמי פסחים פ"ד הא.

(51) ראה סד"ה יחינו תרנ"ט. המשך תרס"ז ע'
שפה ואילך. ובכ"מ.

(52) מובא בתנאי רפכ"ג בשם הזהר. וראה סה"מ
ח"ש"ע י' 66 בהערה.

(53) ראה זח"ג רכב, ב. לקיט שלח נא, א.

(54) ראה המשך תרס"ז (ע' שפג, שצג, ועוד)

לקוטי שיחות

ביאורים באגרת התשובה

אגרת התשובה*

דאָרף ער פאָסטן דעם מספר הצומות וואָס איז באַשטימט פאַר דעם חטא אָווי-פיל מאָל וויפיל מאָל ער האָט געזינדיקט — „פעמים רבות כפי המספר אשר חטא“. און איז ממשיך

אַזוי ווי לדוגמא „המוציא זרע לבטלה“ וואָס דער מספר הצומות פאַר דעם חטא איז פֿ"ד תעניות, איז „אם חטא בזה עשר או עשרים פעמים עד"מ צריך להתענות עשר או עשרים פעמים פֿ"ד, וכן לעולם“.

איז מבאר דער טאַטע אין זיינע הערות אויף תניא⁷, אַז דער אַלטער רבי זאָגט דעם משל „עשר או עשרים“ ווייל דער פגם דורך דעם חטא איז אין חכמה [ווי ער זאָגט ווייטער אין אגה"ת⁸ אַז דער חטא איז „פוגם במוח“, וואָס מיטן וואָרט „במוח“ מיינט ער (בעיקר) אין מוח החכמה⁹]. דעריבער ברענגט ער די דוגמא „עשר או עשרים“ ווייל חכמה איז דער אות יו"ד¹⁰ (פון שם הוי"ו¹¹), און דער אות איז פאַרבונדן מיט די צוויי מספרים „עשר“ און „עשרים“: י' איז „עשר“, און יו"ד במילואו (י' ו' ד') באַטרעפט „עשרים“.

דאָרף מען פאַרשטיין: דער ענין וואָס דער אַלטער רבי רעדט דאָ — אַז מען

א. די קביעות פון עשרים באב. — יום ההילולא פון טאָטן¹ — איז (בכו"כ שנים) איז דער וואָך וואָס איר שבת² איז בו מברכים חודש אלול³, דער חודש וואָס איז פאַרבונדן מיט תשובה⁴.

וועט מען לערנען די ערשטע הערה פון דעם בעל ההילולא אין אגרת התשובה.

ב. אין אגרת התשובה⁵ ברענגט דער אַלטער רבי די דיעה, אַז בשעת איינער איז באַגאַנגען דעם זעלבן חטא פיל מאָל,

(*) ביאורים בלקוטי לוי"צ על אגה"ת. המשך ביאורים אלה נדפסו בהלקו"ש מכ"ף מנ"א תשנ"ג עד יוה"כ"פ תנש"א: כ"ף מנ"א תנש"א עד ש"פ שופטים תנש"א. וכולם נדפסו (בלה"ק) לקו"ש ביאורים בלקו"ר"צ על אגה"ת. המור"ל.

(*) נזכר בשים (תענית כו, א) כיום קרבן עצים דבני פתח מואב בן יהודה, (שם כח, א) בני דוד כו' בני יואב. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1103 ואילך. ח"ס ע' 86 ואילך.

(1) להעיר שבים ההילולא דשנה זו (תשליט) מתחילה שנת הל' להסתלקותו. וראה לקו"ש אגרות ע' תיד: שהמספר ל' יש לו מעלה גדולה כו'. (2) שבו עולים כל ימי השבוע, ראה אוה"ת בראשית דרושים עה"פ ויכולו.

(3) להעיר שבעשרים באב (מ' יום לפני ר"ה) הוא התחלת ההנהגה לר"ה (ראה מנהגי הקיק בית אל יכבץ (נדפסו בהקדמת ספר דברי שלום סימן סד. בסי' יד אליהו (להרב סלאטקי, ירושלים תשכ"ג) מע' מנהגים): כיום י' לחודש אב עושים התרת נדרים שהוא ארבעים יום קודם ר"ה).

ולהעיר אשר ברי"ח אלול הוא התחלת מ' ימי תשובה המסתיימים ביוה"כ — שגם הוא (יוה"כ) נקרא ר"ה (יחזקאל מ, א. ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א).

(4) ראה לקוטי מהר"ל במקומו, לית להאריזל ר"פ תצא עה"פ (כא, יג) ובכתה ג' ירח ימים שהוא חודש אלול. טוה"א ר"ס תקפ"א.

(5) רפ"ג.

(6) משנת חסידים מס' תשובה (הנזכר באגה"ת לקמז) פ"י מ"א.

(7) ע' כט.

(8) פ"ט (צט, א).

(9) להעיר מהוסיים באגה"ת שם: לכן תיקונו הוא דיתעסק באורייתא דמחכמה נפקא.

(10) ולכן הפגם דהוצאת ז'ל הוא בחכמה, כי הוצאת ז'ל היא טיפה ואות י' (תכמה) הוא בדוגמת טיפה (לקוטי לוי יצחק שם).

(11) אגה"ת פ"ד (צד, ב) ובכ"מ.